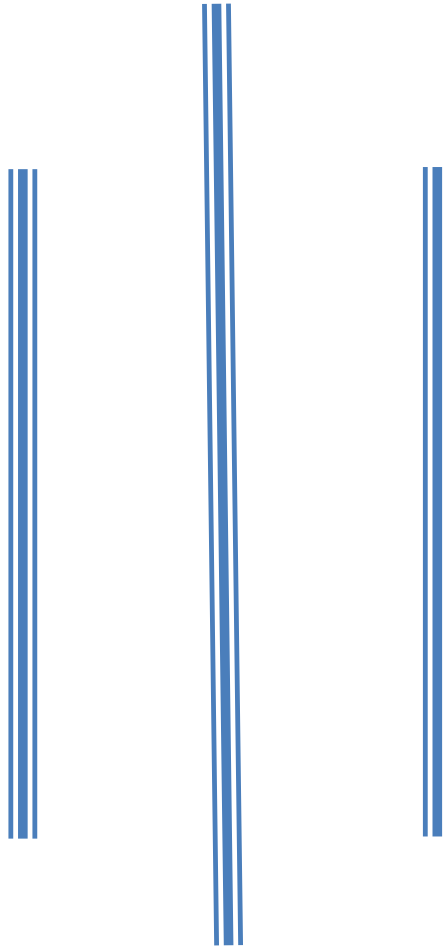

अध्यक्ष श्री राजकुमार मल्लले गाउँ सभामा प्रस्तुत गर्नुभएको आर्थिक बर्ष
२०७८/०७९ को बार्षिक नीति तथा कार्यक्रम

राक्सिराड गाउँ कार्यपालिका

१० असार २०७८

श्री गाउँपालिकाका उपाध्यक्षज्यू तथा
गाउँ सभाका सदस्यज्यूहरू,

नेपालको स्वतन्त्रता, सार्वभौमिकता, भौगोलिक अखण्डता, राष्ट्रिय एकता, स्वाधीनता र स्वाभिमानलाई अक्षुण्ण राखी नेपालको संविधानद्वारा नेपाललाई संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक राज्यको रूपमा स्थापित गरेसँगै राक्सिराडबासी जनताको चाहना र प्रयासबाट एक स्थानीय तहको रूपमा राक्सिराड गाउँपालिकाको स्थापना भएको हो । राक्सिराड गाउँपालिकाबासीको सार्वभौम अधिकार, स्वायत्तता र स्वशासनको अधिकारलाई आत्मसात् गर्दै, गाउँपालिकाको अस्तित्व र समग्र हितका लागि सार्वभौमसत्ता सम्पन्न स्थानीय नागरिकहरूको हक अधिकारको सम्मान गर्दै, समाजमा रहेका सबैप्रकारका विभेद र उत्पीडनको अन्त्य एवं बहुजातीय, बहुभाषिक, बहुधार्मिक, बहुसांस्कृतिक तथा भौगोलिक विविधतायुक्त राक्सिराड गाउँपालिकाको विशेषतालाई आत्मसात् गरी विविधताबीचको एकता, सामाजिक सांस्कृतिक ऐक्यबद्धता, सहिष्णुता र सद्भावलाई संरक्षण एवं प्रवर्धन गर्न, आर्थिक समानता, समृद्धि र सामाजिक न्याय सुनिश्चित गर्न, समतामूलक समाजको निर्माण गर्ने संकल्पका साथ जनमुखी, पारदर्शी, स्वच्छ र जनउत्तरदायी प्रशासनको सुनिश्चितता गर्दै राक्सिराड गाउँपालिकालाई समृद्ध, वैभवशाली, आकर्षक पर्यटकीय गन्तव्य र अनुकरणीय नमूना स्थानीय तहको रूपमा स्थापित गर्ने दिशामा गाउँ कार्यपालिका अगाडि बढिरहेको छ ।

आज सम्वत् २०७८ साल असार १० गते म यस गाउँपालिकाको अध्यक्षको हैसियतले यस गरिमामय राक्सिराड गाउँ सभामा गाउँपालिकाको वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्न पाउँदा गौरवान्वित महसुस गरेको छु । यस गौरवपूर्ण क्षणमा संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र स्थापनाका खातिर विभिन्न कालखण्डमा भएका ऐतिहासिक जनआन्दोलन तथा घटनाहरूमा बलिदानी पूर्ण जीवन उत्सर्ग गर्नुहुने ज्ञात अज्ञात शहिदहरूप्रति श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दछु ।

श्री गाउँपालिकाको उपाध्यक्षज्यू तथा
गाउँ सभाका सदस्यज्यूहरू

अब म राक्सिराड गाउँपालिकाको आगामी वर्षको वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्न चाहन्छु ।

१. नेपालको संविधान बमोजिम केन्द्र, प्रदेश तथा स्थानीय सरकारबीच समन्वय, सहकार्य र सहअस्तित्वको सिद्धान्तका आधारमा “कृषि, विद्युत, पर्यटन र पूर्वाधार, राक्सिराड विकासका चार आधार” को महान अभियानलाई सार्थकता प्रदान गर्ने दिशा तर्फ सम्पूर्ण विकास निर्माणका क्रियाकलापहरू अगाडी वढाइनेछ । स्थानीय जनतालाई “प्रभावकारी स्थानीय सरकार” को अनुभूति गराउन सरकारी निकायको पहुँच तथा संस्थागत सबलीकरणमा जोड दिइनेछ । आगामी आर्थिक वर्षलाई “समृद्ध र सुन्दर राक्सिराड” निर्माण कार्य प्रारम्भ गर्ने वर्षको रूपमा लिइनेछ ।
२. तीनै तहका सरकार, सरकारी तथा गैर सरकारी संस्था लगायत समुदायस्तरमा साभेदारी गरी विश्वव्यापी महामारीको रूपमा देखा परेको कोरोना (COVID-19) को संक्रमणलाई रोकथाम तथा न्यूनीकरण गर्न अधिकतम प्रयास गरिनेछ । कोरोनाका कारण रोजगारी गुमाएका स्थानीय युवालाई लक्षित गरी युवा वर्गमाभ्र स्वरोजगारका अवसरहरू सृजना गर्न अध्यक्ष रोजगार प्रवर्द्धन कार्यक्रम लाई अझ व्यापक रूपमा सञ्चालन गरिनेछ ।

पूर्वाधार विकास

३. जनताले अनुभूती गर्न सक्ने गरी विकासका प्रतिफल प्राप्त हुने खालका रणनीतिकरूपले महत्वपूर्ण र स्थायी संरचना विकास हुने खालका योजना तर्जुमा एवं प्राप्त स्रोतको एकीकृत रूपमा परिचालन गरी विकासका स्थानीय गौरवका ठूला एवं बहुवर्षीय आयोजनाहरू सञ्चालनमा विशेष जोड दिइने छ ।
४. राक्सिराड गाउँपालिकाको योजनावद्ध रूपमा सबै क्षेत्रको सन्तुलित विकासका लागि चालु आर्थिक वर्षमा तयार गरिएको पञ्चवर्षीय विकास योजना र क्षेत्रगत विकास योजना अनुरूपका कार्यक्रमहरू कार्यान्वयनमा जोड दिइनेछ ।
५. गाउँ कार्यपालिकाको केन्द्रीय प्रशासकीय भवन तथा वडा कार्यालय भवन निर्माण कार्यलाई संघीय तथा प्रदेश सरकारसँगको समन्वयमा तीव्रता दिइनेछ । गाउँपालिका क्षेत्रभित्रका सबै स्वास्थ्य संस्थाहरूको भौतिक पूर्वाधारको विकास, सम्भार र सञ्चालनको उचित व्यवस्था मिलाइनेछ ।
६. सुगम राक्सिराडको पहिचान बनाउन राजधानी एवं जिल्ला सदरमुकाम र राष्ट्रिय राजमार्गबाट गाउँपालिकाको केन्द्र जोड्ने सडकलाई कालो पत्रे गरिनेछ । “केन्द्रबाट वडा जोड्ने मुल सडक” लाई स्तरोन्नती गरी ग्रामिण सडक सञ्जालको स्तरोन्नती मार्फत जनताको दैनिक जीवनशैलीमा सुधार गरिनेछ ।
७. विस्तृत परियोजना प्रतिवेदन तयार भएका पक्कै पुलहरू संघ तथा प्रदेश सरकारसँगको सहकार्यमा बहुवर्षीय आयोजनाको रूपमा निर्माण कार्यरम्भ गरिनेछ । साथै, आवश्यक स्थानहरूमा भोलुङ्गे पुल निर्माणको लागि पहल गरिनेछ ।
८. फुटकर र टुक्रे योजनाहरूलाई न्यूनीकरण गरी ठूला र प्रभावयोग्य आयोजनाहरूलाई विशेष प्राथमिकता दिइनेछ । विकासको अभियानमा निजी, गैरसरकारी र सहकारी क्षेत्रलाई सक्रिय बनाउन सहभागितामूलक योजना निर्माण र कार्यान्वयनको प्रणाली विकास गरिनेछ । स्थानीय समुदायहरूको सहभागिता र योगदानमा आधारित विकासका पद्धतिहरू अंगीकार गरिनेछ ।
९. राक्सिराड गाउँपालिकाको लागि केन्द्रीय विद्युत लाइन जडानको कार्य प्रारम्भ भइसकेको हुँदा सबै टोल वस्तीमा रहेका घरधुरीलाई राष्ट्रिय विद्युतीकरण अन्तर्गत विद्युत सेवामा पहुँच स्थापित गर्न “चेपाडलाई विजुली” कार्यक्रमलाई मूर्तता दिइनेछ ।
१०. केन्द्रीय विद्युत लाइन जडान नभएका दुरदराजका वस्ती तथा गाउँहरूमा लघु जलविद्युत आयोजना तथा सौर्य उर्जा प्रणाली कार्यान्वयन गरिनेछ ।
११. कृषियोग्य भूमी र ग्रामीण शहरीकरणलाई व्यवस्थित गर्न तर्जुमा गरिएको गाउँपालिकास्तरीय भू-उपयोग नीति कार्यान्वयन मार्फत भूमिको खण्डीकरण रोकी कृषि भूमीको चक्लाबन्दी गरिनेछ । साथै, सहरी विकास तथा एकीकृत बस्ती विकास मापदण्ड तयार गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।
१२. टोलटोलमा रहेका परम्परागत खानेपानीका स्रोतहरूलाई एकीकृत गरी हरेक घरधुरीमा खानेपानीको सुविधा पुऱ्याउन खानेपानी वितरण प्रणालीको विस्तृत सर्भेक्षण गरी शहरोन्मुख क्षेत्रहरूमा “एक घर एक धारा” को अवधारणा कार्यान्वयन गरिनेछ ।

आर्थिक विकास : कृषि, पशुपंक्षी, उद्योग तथा वित्तीय क्षेत्र

श्री गाउँपालिकाका उपाध्यक्षज्यू,

गाउँसभाका सदस्यज्यूहरु

१३. विपन्न चेपाङ्ग, तामाङ्ग लगायत दलित समुदायलाई खाद्य तथा पोषणमा पहुँच सुनिश्चित गर्न चालु आर्थिक वर्षमा तर्जुमा गरिएको खाद्य तथा पोषण सुरक्षा योजना लाई पूर्ण रुपमा कार्यान्वयन गरिनेछ ।
१४. कृषि उत्पादनलाई प्रवर्द्धन गर्न संघ तथा प्रदेश सरकारसँगको साभेदारीमा साना एवं आवश्यकता अनुसार ठूला सिंचाई आयोजनाहरु निर्माणमा जोड दिइनेछ ।
१५. स्थानीय कृषि उत्पादनलाई संरक्षण एवं प्रवर्द्धन गर्न गाउँपालिका स्तरमा एक खाद्य सुरक्षा बैंक सञ्चालन गरिनेछ ।
१६. कृषि क्षेत्रमा युवा सहभागिता अभिवृद्धि गर्न कृषि ऋणमा व्याज अनुदान कार्यक्रम लाई निरन्तरता दिइनेछ ।
१७. कृषि क्षेत्रप्रति युवा पुस्ताको आकर्षण बढाउन अध्यक्ष किसान लागनी कोष कार्यक्रम कार्यान्वयन गरिनेछ ।
१८. मौरीपालन, फलफूल खेती, अलैची, कफी तथा चिया खेती, मसला वालि जस्ता नगदे बाली र बेमौसमी तरकारी खेतीको प्रवर्द्धन र विकासका लागि कृषकहरुको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने र जोन तथा पकेट क्षेत्रको व्यवस्था गरी कृषिको आधुनिकीकरण, बैज्ञानीकरण र बजारीकरण गरिनेछ ।
१९. धान, गहुँ, आलु र तेलहन, दलहन बालीहरुका लागि सिंचाइको व्यवस्था गरी उत्पादन वृद्धि गर्ने साथै बाली तथा पशु विमा कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
२०. पशु स्वास्थ्य र मानव स्वास्थ्यबीचको अन्तरसम्बन्धलाई ध्यानमा राखी समुदायस्तरमै पशु स्वास्थ्य सम्बन्धी सेवा विस्तार गरिनेछ ।
२१. सहकारी क्षेत्रलाई गाउँपालिकाको विकास र समृद्धिको क्षेत्रमा क्रियाशिल गराउन सहकारीहरुको नियमन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी कानूनी र नीतिगत पूर्वाधार तयार गर्ने, सहकारी संस्थाहरुको क्षमता विकास गरी थप पारदर्शी र व्यवसायिक बनाउने सम्बन्धी कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछन । साथै, सहकारीसँग समन्वय गरी परम्परागत रुपमा रहेको चोके, ह्याके व्याज लगायतका सामन्ती प्रथाको अन्त्य गरिनेछ ।
२२. उद्देश्य मिल्ने सहकारी संस्थाहरुलाई मर्जर गर्दै सहकारी संस्थाहरुको व्यवस्थापन क्षेत्रमा आवश्यक सहयोग गरिनेछ । साथै, मर्ज भएका सहकारीहरुको व्यवसाय करमा छुट दिइनेछ ।
२३. गाउँपालिका क्षेत्रभित्र बैंक तथा वित्तीय संस्थाको विकास मार्फत जनतालाई नजिकबाट वित्तीय सेवा, लघु वित्त, लघु कर्जा, सामुहिक ऋणको सुविधा मार्फत स्वरोजगार एवं पेशाको आधुनिकीकरण र व्यवसायिकरण गर्दै लगिनेछ ।
२४. उपभोक्ताहरुको अधिकार र हीतलाई सम्मान गर्दै बजार अनुगमन तथा गुणस्तर परीक्षण मार्फत सुरक्षित उपभोगलाई सुनिश्चित गर्न पहल गरिनेछ ।
२५. साना, घरेलु तथा परम्परागत उद्योग व्यवसायलाई प्रवर्द्धन गर्न दर्ता तथा नवीकरण दस्तुरमा छुट दिइनेछ ।

२६. स्थानीय सीपलाई आधुनिकीकरण र व्यवसायीकरण गर्न तथा स्थानीय सीपमा आधारित श्रममूलक घरेलु तथा साना उद्यमीलाई प्रोत्साहन गर्न उद्यमशील कर्जामा व्याज अनुदान कार्यक्रम कार्यान्वयन गरिनेछ ।
२७. खैराडको गैजुराड तथा सरिखेतको चमेरे गुफा र जलपरी भरना तथा लाल पार्कलाई पर्यटकीय गन्तव्य स्थलको सूचीमा सूचीकृत गर्न पहल गरिनेछ । साथै, गाउँपालिका क्षेत्र भित्रका पुरातात्विक सम्पदाहरूको विकास र संरक्षणका लागि अन्तर सरकारी सहकार्यबाट समेत संरक्षणात्मक, प्रवर्धनात्मक र विकासात्मक कार्यहरू गरिनेछ ।
२८. चमेरे गुफा, जलपरी भरना, भिम्बुङ्ग, पाइराङ्ग, किन्दराङ्ग, बुढा महादेव गुफा, गुप्तेश्वरी गुफा, शंकरे गुफा, तर्सिकोट, रानीपोखरी, दुईचोकडाँडा, न्याउरी दरबार, चेपाङ्ग राजारानीको दरबारको भग्नावशेषको तौतालाङ्ग, प्वाकल गुफा, लुडलुडेडाँडा दरबार, भुक्टी डाँडा, औरा डाँडा, लालिगुरास पार्क, भिमचुली माताचुली भ्यूटार, सरस्वती ओडार, काम्लेको चमेरे गुफा, इन्द्रुङ्ग, लंका, रामलक्ष्मण दरबार, दाराङ्ग, सुरुङ्गे डाँडा, ढाकिवाङ्ग, महाभरत गुफा, चुरीडाँडा भ्यू टावर, सिलिङ्गे भ्यू टावर लगायत अन्य पर्यटकीय क्षेत्रको विकास गर्न विस्तृत परियोजना प्रतिवेदन तयार गरिनेछ ।
३०. तामा, जस्ता, फलाम, चुनदुङ्ग, शिशा खानी लगायतका अन्य खानी तथा खनिजजन्य पदार्थको उत्खनन् गर्न संघ तथा प्रदेश सरकारसँग पहल गरिनेछ ।

स्वास्थ्य, शिक्षा, बालबालिका, समावेशीकरण र सांस्कृतिक विकास

३१. विश्वव्यापी महामारीको रूपमा फैलिरहेको कोरोना भाइरस (कोभिड-१९) को संक्रमण रोकथाम तथा न्यूनीकरण गर्नको लागि समुदायस्तरमा स्वास्थ्य सचेतनाका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ । साथै, कोरोना संक्रमित व्यक्तिको उपचार गर्न सञ्चालित कोभिड अस्पताललाई आवश्यक साधन, श्रोत, औषधि, उपकरणको व्यवस्थापन गरी थप प्रभावकारी बनाइनेछ ।
३२. कोरोना रोकथाम तथा न्यूनीकरणको लागि शिक्षक, विद्यार्थी, अविभावक लगायत सबै पेशा, व्यवसायमा संलग्न पेशाकर्मी र आम राक्सिराडवासीलाई कोरोना विरुद्धको पूर्ण खोपको सुनिश्चितता गर्न संघीय सरकारसँग पहल गरिनेछ ।
३३. स्वास्थ्य सम्बन्धी सेवाहरूको स्तरीकरण र विकास गरी संघीय सरकारको नीति अनुरूप चिकित्सक सहितको १० शैयाको अस्पताल निर्माण कार्यलाई तीव्रता दिइनेछ । साथै, स्थानीय जनतामा गुणात्मक स्वास्थ्य सेवाको पहुँच विस्तार गर्न विशेषज्ञसहितको स्वास्थ्य शिविर कार्यक्रम सञ्चालनलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
३४. पूर्ण खोपको सुनिश्चितता जस्ता मानव स्वास्थ्यसँग प्रत्यक्ष जोडिएका विषयबस्तुहरूलाई सामुदायिक स्वास्थ्य कार्यक्रमहरू मार्फत अभियानको रूप दिई प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन गरिनेछ । राक्सिराड गाउँपालिका क्षेत्रभित्र रहेका स्वास्थ्यचौकी एवं स्वास्थ्य संस्थाहरूको स्तरोन्नती गरी आकस्मिक र अत्यावश्यक स्वास्थ्य सेवा सञ्चालनको व्यवस्था मिलाउन पहल गरिनेछ ।
३५. बालबालिका, गर्भवती तथा सुत्केरी आमाको पोषण अवस्थाको लेखाजोखा, नियमन, कुपोषण उपचार लगायत मातृ शिशु सुरक्षाको लागि पोषण प्रवर्द्धनात्मक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने र महामारी फैलाउन सक्ने रोगहरूको निगरानी र नियन्त्रणको लागि निरोधात्मक र उपचारात्मक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ ।

३६. परिवार नियोजन, प्रसुती सम्बन्धी सेवा, स्त्रीरोग सम्बन्धी स्वास्थ्य सेवाको विस्तार र स्वास्थ्य सेवामा नागरिकहरूको पहुँच विस्तार गर्ने तथा आकस्मिक अवस्थामा उपचारको व्यवस्था गरिनेछ । साथै, एच.आई.भी. संक्रमितहरूलाई विशेष प्रोत्साहन गर्ने नीति लिइनेछ ।
३८. नेपाल सरकारको नीति अनुरूप अपांग, दीर्घरोगी तथा विपन्न नागरिकहरूलाई उपाध्यक्ष स्वास्थ्य वीमा अनुदान कार्यक्रम कार्यान्वयन गरिनेछ । साथै, प्यालिष्टिभ केयरलाई प्रभावकारी बनाउन आमा वाउ वचाउ कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
३९. ज्येष्ठ नागरिकहरूको अनुभवको आदानप्रदान गर्न तथा समाजमा वहाँहरूले पुऱ्याउनुभएको योगदानको कदर गर्नका लागि गाउँपालिकामा रहेका ज्येष्ठ नागरिकहरूलाई सम्मान गरिनेछ ।
४०. “शिक्षा नै विकासको मूल आधार” भन्ने मान्यताका साथ गाउँपालिका क्षेत्रभित्रका सामुदायिक विद्यालयहरूको स्तरीकरण गरिनेछ ।
४१. “राक्सिराङ गाउँपालिकाको इच्छा, गुणस्तरीय प्राविधिक शिक्षा” कार्यक्रम अन्तर्गत प्राविधिक धार सञ्चालित विद्यालयमा शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धिका लागि भौतिक तथा पूर्वाधार विकासका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ । साथै, गाउँपालिकामा प्राविधिक जनशक्ति उत्पादनलाई प्रोत्साहन गर्न प्राविधिक छात्रवृत्ति कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
४२. विद्यार्थी संख्या तथा भौगोलिक अनुकूलताको आधारमा विद्यालय मर्ज तथा शिक्षक दरवन्दी मिलान गरिनेछ । साथै, स्थानीय कला, संस्कृति, रहनसहन, कृषि उत्पादन जस्ता व्यवहारिक पक्ष समेटेर गैर सरकारी संस्थासँगको सहकार्यमा तयार गरिएको स्थानीय पाठ्यक्रम शैक्षिक सत्र २०७८ बाट कक्षा १ देखि ५ सम्म र शैक्षिक सत्र २०७९ बाट कक्षा ६ देखि ८ सम्म लागु गरिनेछ ।
४३. विद्यालय शिक्षाको गुणस्तर सुधार गर्न शैक्षिक गुणस्तर वृद्धि लगायतका चेपाङ्ग छात्रवृत्ति, वुहारी छात्रवृत्ति कार्यक्रमहरूलाई निरन्तरता दिदै विपन्न दलित छात्रछात्रालाई प्रोत्साहन गरी विद्यालय शिक्षाप्रति आकर्षण बढाइनेछ ।
४४. स्वास्थ्यका लागि खेलकुद भन्ने मान्यताका साथ गाउँपालिकास्तरीय खेलकुद तथा युवा लक्षित कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ ।
४५. महिला, फरक क्षमता भएका व्यक्तिहरू, दलित समुदाय, अल्पसंख्यक र सिमान्तकृत समुदायलाई समूहकृत गरी आय आर्जन सम्बन्धी व्यवसायिक सीप विकासकाका लागि उपाध्यक्ष उद्यमशील कार्यक्रम कार्यान्वयन गरिनेछ ।
४६. एकल महिला, घरेलु हिंसा पीडित महिला र असहाय बालबालिकाहरूको सुरक्षा तथा संरक्षणको लागि संघ तथा प्रदेश सरकारसँगको साभेदारीमा सुरक्षित गृह सञ्चालन गरिनेछ ।
४७. बालबालिकाको संरक्षण र हितको लागि बाल संरक्षणात्मक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ । साथै, विद्यालयस्तरमा बाल क्लव गठन तथा परिचालन गर्दै बाल विवाह न्यूनीकरण गर्न सचेतनामूलक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ ।
४८. गैर सरकारी संस्थाहरूसँगको साभेदारीमा महिला हिंसा, मानव बेचबिखन तथा बाल श्रम नियन्त्रणका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ ।

वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन

श्री गाउँपालिकाका उपाध्यक्षज्यू,
गाउँसभाका सदस्यज्यूहरू

४८. उच्च मूल्यका वनस्पति तथा जडिबुटी संरक्षण र उपयोगबाट आर्थिक आम्दानीको स्रोत वृद्धि गर्न योजनावद्ध रूपमा जडिबुटीजन्य वनस्पतिका वृक्ष रोपणमा जोड दिइनेछ ।
४९. वायो इन्जिनियरिङका माध्यमबाट वातावरणमैत्री विकासलाई प्रवर्द्धन गरिनेछ । प्राकृतिक श्रोत साधनको उपयोगलाई दीगो बनाउन संरक्षणात्मक कार्यलाई समेत सँगसँगै सञ्चालन गर्नुपर्ने बाध्यात्मक कानूनी व्यवस्था गरी कार्यान्वयन गराइनेछ ।
५०. सामुदायिक वनको संरक्षणका लागि स्थानीय सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिहरूको नियमन, व्यवस्थापन तथा क्षमता विकास गरी नयाँ र ठोस कार्ययोजना बनाउन सहजीकरण गर्ने र वन जंगल एव जंगली जीवजन्तुको संरक्षणसम्बन्धी विशेष कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ ।
५१. वातावरण संरक्षण र वनजंगल संरक्षण, कार्वन उत्सर्जन कटौती, कार्वन व्यापार तथा रेड (REDD) सम्बन्धमा समूदायको चेतना अभिवृद्धि गराउने र जलवायु परिवर्तन न्यूनीकरण तथा अनुकूलन सम्बन्धी कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरी यस गाउँपालिकालाई हरित गाउँपालिका बनाइनेछ ।
५२. सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहसँग वन विकासको लागि रहेको बजेट परिचालन मार्फत वन विकास गर्ने नीति लिइनेछ ।
५३. फोहोरमैला व्यवस्थापनका लागि जैविक र अजैविक फोहोरको वर्गीकरण गरी सोही अनुरूप फोहोरलाई व्यवस्थापन गरी सफा र स्वच्छ राक्सिराड निर्माण गर्न फोहोर व्यवस्थापन केन्द्रको पहिचान तथा व्यवस्थापन गरिनेछ ।
५४. गाउँपालिकाको विपद् व्यवस्थापन योजनालाई प्रभावकारी ढंगले कार्यान्वयन गरिनेछ । प्रत्येक वडामा विपद् व्यवस्थापनसँग सम्बन्धित औजार, उपकरण तथा सामाग्रीहरूको जोहो गरिनेछ । विपद् सम्भावित क्षेत्रहरूको पहिचान गरी त्यस्ता क्षेत्रहरूमा पूर्व सतर्कता र सजगता अपनाइनेछ । विपद्मा परेकाहरूको तत्काल उद्धार गर्न विपद् दस्ता तयार गरी उद्धार गरिएका पीडितलाई आश्रय दिनको लागि प्रत्येक वडामा विपद् भवन निर्माणलाई जोड दिइनेछ ।
५५. चट्याङ्ग प्रभावित क्षेत्रमा चट्याङ्ग न्यूनीकरणको लागि सम्भाव्यता अध्ययन गरी आवश्यक उपकरणहरू जडान गर्न पहल गरिनेछ ।
५६. जलचर, स्थलचरहरूको संरक्षणको लागि खोलामा करेन्ट लगाउने, विषादी प्रयोग गर्नेलाई कडा कारवाही गर्ने नीति लिइनेछ ।
५७. भुकम्पको क्षतिबाट पुनर्निर्माण हुन बाँकी निजी घर, विद्यालय, मठ मन्दिर, गुम्वा, चर्च लगायतका सार्वजनिक संरचनाको पुनःनिर्माणका लागि संघीय सरकार र प्रदेश सरकारसँग समन्वय गरी कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ ।
५८. विपद्को देष्टिकोणले जोखिमयुक्त खरको छाना भएका घरको खरको छानोलाई प्रतिस्थापन गर्ने कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

सुशासन तथा संस्थागत विकास

- श्री गाउँपालिकाका उपाध्यक्षज्यू,
गाउँसभाका सदस्यज्यूहरु
५९. नेपालको संविधानको अनुसूचि ८ बमोजिमका आफ्ना अधिकारक्षेत्रका विषयमा नीति तथा कानून तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्ने प्रक्रियालाई तीव्रता दिइनेछ ।
६०. जनउत्तरदायी स्थानीय सरकारको अनुभूती गराउन स्थानीय प्रशासनलाई स्वच्छ, सक्षम र व्यवसायिक बनाउँदै आर्थिक एवं वित्तीय सुशासनलाई प्रवर्द्धन गरिनेछ । सूचना सम्प्रेषणको लागि सूचना प्रविधिको विकास तथा उपयोगबाट सर्वसाधारणको सूचनामा पहुँच सुनिश्चित गरिनेछ ।
६१. गाउँपालिकाका निर्वाचित जनप्रतिनिधि तथा न्यायिक समिति र मेलमिलापकर्ताहरुको क्षमता अभिवृद्धि गर्न कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ ।
६२. गाउँपालिका र वडाबाट प्रवाह हुने सेवालाई थप प्रभावकारी बनाउन कर्मचारीहरुको क्षमता विकासका कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरी समग्र कार्यालयको संस्थागत क्षमता विकासमा जोड दिइनेछ ।
६३. राक्सिराड गाउँपालिकाका सबै वडामा सञ्चार सुविधाको सहज पहुँचको लागि टेलिफोन तथा इन्टरनेट सेवा विस्तारको लागि थप पहल गरिनेछ ।
६४. गाउँपालिकामा शान्ति व्यवस्थाको सुनिश्चितता गर्न हाल रहेका सुरक्षा निकायका कार्यालयहरुलाई आवश्यक सहयोग गरिनेछ । साथै, वडा नं १,२ र ३ को लागि तथा ६, ७ र ८ को लागि १/१ प्रहरी चौकी स्थापना गर्न थप पहल गरिनेछ ।
६५. गाउँपालिका क्षेत्रभित्र अत्यावश्यक एवं उपयोगी सेवाहरुलाई व्यवस्थित गर्दै विकासका ठोस कार्यक्रम मार्फत जनताको आर्थिक, सामाजिक तथा साँस्कृतिक जीवनमा रुपान्तरण गरिनेछ ।
६६. अन्त्यमा, “कृषि, विद्युत, पर्यटन र पूर्वाधार, राक्सिराड विकासको आधार” भन्ने हाम्रो महान अभियानमा प्रत्यक्ष, अप्रत्यक्ष रुपले साथ र सहयोग गर्नुहुने केन्द्र तथा प्रदेश सरकार, गाउँपालिका परिवार, राजनीतिक दलहरु, सहकारी संस्था, गैरसरकारी संघ संस्थाहरु, समाजसेवी तथा वुद्धिजीवीहरु, कर्मचारी लगायत सम्पूर्ण सहयोगी मनहरुलाई हृदयदेखि धन्यवाद दिदै आगामी दिनहरुमा पनि यस्तै साथ र सहयोगको अपेक्षा गरिएको छ । धन्यवाद ।

श्रद्धेय अध्यक्ष महोदय,

आज सम्बत २०७८ साल असार १० गते म यस गाउँपालिकाको उपाध्यक्षको हैसियतले श्रीमान् गाउँपालिकाको अध्यक्षज्यूको निर्देशन बमोजिम यस गरिमामय राक्सिराड गाउँ सभाको दशौं अधिवेशनमा गाउँ कार्यपालिकाले आगामी आर्थिक वर्षको लागि तय गरेको राजश्व तथा व्ययको अनुमान (बजेट) प्रस्तुत गर्न उभिएकी छु । यस गौरवपूर्ण क्षणमा संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र स्थापनाका खातिर विभिन्न कालखण्डमा भएका ऐतिहासिक जनआन्दोलन तथा घटनाहरुमा बलिदानी पूर्ण जीवन उत्सर्ग गर्नुहुने ज्ञात अज्ञात शहिदहरुप्रति श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दछु ।

स्थानीय तह निर्वाचन, २०७४ बाट विभिन्न पदमा निर्वाचित भई आएका हामी निर्वाचित पदाधिकारीहरुले यस राक्सिराड गाउँपालिकामा मितव्ययी, विवेकपूर्ण, प्रभावकारी र जनउत्तरदायी रुपमा स्रोतको परिचालन गर्नुपर्दछ भन्ने मान्यताका साथ बजेट तर्जुमा गरिएकोछ । संविधानले व्यवस्था गरे अनुसारका नागरिकका मौलिक हक र सर्वसाधारणको कल्याणका लागि नागरिकहरुलाई प्रभावकारी सार्वजनिक सेवा प्रवाहमा अधिकतम् ध्यान दिइएको छ ।

श्रद्धेय अध्यक्ष महोदय,

अब म राक्सिराड गाउँपालिकाको चालु आर्थिक वर्षको आर्थिक गतिविधि तथा बजेट कार्यान्वयनको समिक्षा गर्ने अनुमति चाहन्छु ।

१. आर्थिक वर्ष २०७४।७५ मा स्थानीय तहहरुको गठन भई आर्थिक वर्ष २०७७।०७८ मा चौथो पटक यसै सम्मानित सभाले पारित गरेको वार्षिक कार्यक्रम तथा बजेट हाल कार्यान्वयन भइरहेको परिप्रेक्ष्यमा म चालु आर्थिक वर्षको वार्षिक बजेटको कार्यान्वयनको समीक्षा गर्न चाहन्छु । चालु आर्थिक वर्षमा यस गाउँपालिकाको कुल सरकारी खर्च रु. ५१ करोड ३० लाख हुने अनुमान गरिएकोमा संघीय सरकारको सशर्त अनुदान बढ्न गई रु ५८ करोड ७० लाख प्राप्त भएको छ । उक्त बजेट मध्ये चालु आ.व. को आषाढ मसान्त सम्ममा रु. ४९ करोड ८५ लाख (कूल खर्चको ८४.६४ प्रतिशत) खर्च हुने संशोधित अनुमान छ । यसमा चालू खर्च तर्फ रु. ६५ करोड १८ लाख अर्थात चालू खर्चको ९०.६९ प्रतिशत र पूँजीगत खर्च तर्फ रु. २३ करोड २० लाख अर्थात पूँजीगत खर्चको ७८.६२ प्रतिशत खर्च हुने संशोधित अनुमान छ ।
२. चालू आर्थिक वर्षमा आन्तरिक राजश्व रु. ३ करोड ३२ लाख संकलन हुने अनुमान गरिएकोमा चालु आ.व. को आषाढ मसान्त सम्ममा रु. ३ करोड ८३ लाख आन्तरिक राजश्व संकलन हुने संशोधित अनुमान छ । नगद मौज्जात तर्फ रु ३ करोड, केन्द्रिय अनुदान तर्फ आ.व. २०७७/०७८ मा रु. ३६ करोड ७० लाख र प्रदेश सरकारबाट रु. ८ करोड २७ लाख अनुदान प्राप्त भएकोमा आगामी आ.व. २०७८/०७९ मा केन्द्रीय अनुदान तर्फ वित्तीय समानीकरणमा रु. १० करोड १२ लाख, सशर्त अनुदान रु. १७ करोड ४९ लाख, विशेष अनुदान रु. २ करोड, ८ लाख र राजश्व बाडफाँटबाट रु. ८ करोड ८० लाख तथा प्रदेश सरकारबाट वित्तीय समानीकरणमा रु. ८२ लाख, सवारी साधन करको बाँडफाँड रु. १ करोड ५८ लाख, सशर्त अनुदान रु. १ करोड ७० लाख, विशेष अनुदान रु. ६० लाख तथा समपुरक अनुदान रु. २ करोड

९९ लाख र आन्तरिक आम्दानी रु. ४ करोड ८३ लाख तथा चालु आर्थिक वर्षको खर्च हुन नसकी बाँकी रहेने रु ३ करोड गरी जम्मा रु. ५४ करोड ७२ लाख प्राप्त हुने अनुमान छ ।

श्रद्धेय अध्यक्ष महोदय,

अब म चालु आर्थिक वर्षमा कार्यान्वयन भएका केही उल्लेखनीय कार्यहरु निम्न बमोजिम भएको व्यहोरा यस सम्मानित सभा समक्ष पेश गर्ने अनुमति चाहन्छु ।

३. चालु आर्थिक वर्षमा मेडिकल अधिकृत सहितको राक्सिराङ्ग अस्पताललाई सञ्चालनमा ल्याएर कोरोना भाइरसको रोकथाम तथा न्यूनीकरणमा उल्लेख्य उपलब्धी हासिल गरिएको छ भने आमा बाउ वचाउ कार्यक्रम, सामाजिक विकास तर्फका चेपाङ्ग छात्रवृत्ति कार्यक्रम, वुहारी छात्रवृत्ति कार्यक्रम, कडा किसिमका रोग लागेको विपन्न नागरिकलाई स्वास्थ्य उपचारमा आर्थिक सहायता कार्यक्रम, पूर्वाधार तर्फका बोटवारी परेवाभिर सडक खण्डको सेरवाल निर्माण, केन्द्रीय प्रशासनिक भवन र चेपाङ्ग संग्राहलय भवनको निर्माण कार्य प्रारम्भ, सबै वडा कार्यालयलाई सडक सञ्जालमा जोडिएको लगायतका कार्यक्रमहरु अत्यन्तै महत्वपूर्ण कार्यक्रमको रुपमा रहेका छन् ।
४. जनस्वास्थ्य सँग सम्बन्धित स्वास्थ्य संस्थाहरुमा रहेका प्रसुती केन्द्रहरुको सुधार, एम्बुलेन्स सेवा सञ्चालन, स्वास्थ्य शिविर सञ्चालन गरिनुका साथै स्वास्थ्य संस्थाहरुबाट निःशुल्क रुपमा औषधि वितरण गरिएको छ ।
५. शिक्षा तर्फ सामुदायिक विद्यालयमा चेपाङ्ग छात्रवृत्ति लगायतका प्राविधिक छात्रवृत्ति कार्यक्रम, शैक्षिक उन्नयनका लागि उत्कृष्ट विद्यालय तथा शिक्षक पुरस्कार कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको छ ।
६. चेपाङ्गलाई विजुली कार्यक्रमलाई मूर्तता दिन केन्द्रीय विद्युत प्रसारण लाइन विस्तारको कार्यारम्भ गरिएको छ भने सूचना तथा सञ्चार प्रविधिलाई थप प्रभावकारी बनाउन वडा कार्यालयहरुमा इन्टरनेट जडानको कार्य समेत सुरु गरिएको छ ।

श्रद्धेय अध्यक्ष महोदय,

७. राक्सिराड गाउँपालिकाले आफ्नो चौतर्फी विकासमा धेरै चुनौती एवं समस्याहरु पार गर्दै गाउँपालिकाको सर्वपक्षीय विकासमा यथासक्य रुपमा अगाडी बढिरहेको छ । तथापि भौगोलिक विविधता, हावापानी, सांस्कृतिक एवं सामाजिक विविधताका दृष्टिले यस गाउँपालिकाको विकास

निर्माण कार्य सवै वस्ति र समाजमा सहज छैन । यिनै विविधता माझमा राक्सिराड गाउँपालिकाले निम्न चुनौतीको सामना गर्दै विकास निर्माणमा अगाडि बढनु परेको छ ।

(क) परम्परागत रुपमा अभ्यस्त सामाजिक जीवन एवं सामाजिक संरचनालाई आधुनिक प्रविधियुक्त वैज्ञानिक प्रणालीमा परिणत गर्दै समय सापेक्ष आर्थिक तथा सामाजिक कृयाकलापमा समाजको आधुनिक पहुँच स्थापित गरी रोजगारी श्रृजना गर्नु,

(ख) विभिन्न क्षेत्रमा प्रभावकारी सार्वजनिक सेवा प्रवाह गर्न कर्मचारीको ज्ञान र क्षमताको कमि रहेको वर्तमान अवस्थामा कार्यरत जनशक्तिलाई समय सापेक्ष क्षमता विकास गर्नु,

(ग) उपभोक्ता समितिबाट सञ्चालन हुने र गरिने विभिन्न आयोजनाहरुको कार्यान्वयनका लागि सम्बन्धित उपभोक्ता समितिहरुमा नीतिगत, विधिवत र प्रकृयागत रुपमा कार्य गर्न, गराउन,

(घ) जल, जंगल, जमिन आदि प्राकृतिक सम्पदा, पर्यटकीय क्षेत्रहरु एवं मानव संसाधनको उपयोग र परिचालन गरी समाजको चौतर्फी विकास गर्न सक्ने सम्भावना रहेर पनि लगानिका लागि साधनको सीमितताको कारणले गर्दा प्राकृतिक सम्पदा एवं मानव संसाधनको उचित व्यवस्थापन र संरक्षण गर्नु ।

घ) संघ तथा प्रदेश सरकारबाट समपुरक, विशेष र सशर्त अनुदान अन्तर्गत प्राप्त बजेट तथा कार्यक्रम सञ्चालन र सम्पन्न गर्ने समयावधि कम रहनु समेत चुनौतीको रुपमा रहेको छ ।

यी विविध चुनौती र समस्या हुँदाहुँदै पनि समयानुकूल सामाजिक चेतनाको परिवर्तनसँगै यी सवै चुनौतीहरुलाई क्रमशः सामना गर्दै अगाडि बढ्न सक्ने क्षमता समाजमा रहेको हुँदा राक्सिराड गाउँपालिका सर्वपक्षीय सहकार्यका साथ राक्सिराडवासिको उक्त क्षमताको उपयोग गर्दै अधि बढ्न दृढ संकल्पित छ ।

श्रद्धेय अध्यक्ष महोदय,

८. आगामी आर्थिक वर्षका लागि बजेट तर्जुमा गर्दा देहाय बमोजिमका आधारहरु लिइएको छ ।
- नेपालको संविधानले परिलक्षित गरेका राज्यका निर्देशक सिद्धान्त तथा नीतिहरु,
  - नेपाल सरकारको चालु पञ्चवर्षीय योजनाले निर्धारण गरेका लक्ष्य रणनीति तथा प्राथमिकताहरु,
  - नेपाल सरकारको वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम,
  - दिगो विकास लक्ष्यहरु (Sustainable Development Goals) ले निर्धारण गरेका प्रमुख क्षेत्रहरु,
  - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ ले गरेका व्यवस्थाहरु,

- स्थानीय तहको वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७४ ले गरेका व्यवस्थाहरु,
- नेपाल सरकारका क्षेत्रगत नीतिहरु,
- नेपाल सरकार संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयबाट समय समयमा प्राप्त मार्गदर्शन तथा निर्देशनहरु,
- प्रदेश सरकारले तय गरेको वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम,
- प्रदेश सरकारका विषय क्षेत्रगत नीतिहरु तथा योजनाहरु,
- राजनैतिक दलहरु, विषयगत कार्यालय, गै.स.स., नीजि क्षेत्र तथा नागरिक समाजबाट प्राप्त सुझावहरु,
- वस्ति स्तरीय भेला /वडा भेला, वडा समितिबाट प्राथमिकीकरण, राजश्व परामर्श समिति, विभिन्न क्षेत्रगत समितिहरु, बजेट तर्जुमा समिति हुँदै सहभागितामूलक र समावेशी योजना तर्जुमा प्रकृयाद्वारा प्राथमिकीकरण सहित प्राप्त भएका योजनाहरु,
- वडा कार्यालयबाट प्राप्त तथ्यांक एवं सूचनाहरु, आदि ।

श्रद्धेय अध्यक्ष महोदय,

अब म यस सम्मानित सभा समक्ष प्रस्तुत बजेटका आधारभूत सोच निम्नानुसार रहेको जानकारी गराउन चाहन्छु ।

९. पारदर्शी, जनसहभागितामूलक र जनउत्तरदायी विकास प्रशासन मार्फत आन्तरिक क्षमताको विकास गर्दै भौतिक पूर्वाधार, आर्थिक, सामाजिक र साँस्कृतिक क्षेत्रको विकास गरी समृद्ध र अनुकरणीय स्थानीय तहको रूपमा राक्सिराडवासीको सुन्दर भविष्य कोर्ने यस बजेटको आधारभूत सौँच रहेको छ ।

श्रद्धेय अध्यक्ष महोदय,

१०. उल्लेखित आधारभूत सौँच पुरा गर्न आगामी आर्थिक वर्षका लागि प्रस्तुत बजेटका उद्देश्यहरु देहाय बमोजिम रहेका छन् ।

क. संविधानको कार्यान्वयनमा नेपाल सरकार प्रदेश सरकारलाई सहयोग गर्ने,

ख. भौतिक पूर्वाधारको निर्माण तथा नागरिकको क्षमता अभिवृद्धि मार्फत रोजगारीका अवसरहरु वृद्धि गर्दै आर्थिक समता कायम गर्ने,

ग. राक्सिराड गाउँपालिकाको चौतर्फी विकासका लागि सरकारी श्रोत परिचालनलाई प्रभावकारी बनाउने,

घ. गाउँ कार्यपालिका र अन्तर्गतका वडा कार्यालयहरुबाट प्रदान गरिने सेवामा आम नागरिकको सहज पहुँच स्थापित गर्ने,

ङ. विकासका हरेक क्रियाकलापमा नागरिकको सहभागितालाई सुनिश्चित गरी नागरिकको क्षमता विकास र श्रोतको उच्चतम उपयोगलाई सुनिश्चित गर्ने ।

११. उल्लेखित सोच र उद्देश्य अनुरूपको उपलब्धी हासिल गर्न बजेटमा निम्न प्राथमिकताहरु निर्धारण गरिएको छ ।

- शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी, तथा सरसफाईमा लगानी वृद्धि गरी सामाजिक क्षेत्रको विकास मार्फत कोभिड-१९ (कोरोना भाइरस) को रोकथाम तथा न्यूनीकरण गर्ने,
- भौतिक तथा आर्थिक पूर्वाधारको विकास,
- कृषि क्षेत्रको आधुनिकीकरण, विविधिकरण र व्यवसायीकरण,
- सार्वजनिक, निजी तथा सहकारी क्षेत्रको साभेदारीबाट पर्यटन क्षेत्रको विकास र प्रवर्द्धन,
- रोजगारमूलक समावेशी आर्थिक विकास,
- सार्वजनिक सेवा प्रवाहमा सुधार र सुशासन प्रवर्द्धन,
- वन, वातावरण र जलवायु परिवर्तन,
- मानव अधिकार, एकल महिला, ज्येष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्तिको सशक्तिकरण ।

श्रद्धेय अध्यक्ष महोदय,

१५. अब म यिनै उद्देश्य, चुनौती र प्राथमिकताका आधारमा राक्सिराड गाउँपालिकाको आ.व २०७८/०७९ को लागि तयार पारिएको बार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्न चाहन्छु ।

राक्सिराड गाउँपालिकाको चालू आर्थिक वर्षमा आन्तरिक राजश्व ३ करोड ८३ लाख संकलन हुने संशोधित अनुमान रहेकोमा यस बजेटद्वारा प्रस्ताव गरिएको कर तथा राजश्व सम्बन्धी नीतिको कार्यान्वयनबाट आगामी आ.व. को आषाढ मसान्त सम्ममा आन्तरिक राजश्व वृद्धि भई रु. ४ करोड ८३ लाख संकलन हुने, चालू आ.व.मा खर्च नभई जम्मा ३ करोड मौज्जात रहने र नेपाल सरकारबाट जम्मा रु. ३९ करोड १८ लाख १३ हजार, प्रदेश सरकारबाट ७ करोड ७१ लाख ०७ हजार ८ सय ४३ रुपैयाँ ८८ पैसा वित्तीय हस्तान्तरण मार्फत प्राप्त भई कूल ५४ करोड ७३ लाख २० हजार ८ सय ४३ रुपैयाँ ८८ पैसा बजेट प्राप्त हुने अनुमान गरिएको छ ।

यस मध्ये संघीयताको कार्यान्वयनका लागि हस्तान्तरण भई आउने सरकारी कार्यालयहरु र कर्मचारीहरुको व्यवस्थापन, राक्सिराड गाउँपालिका, गाउँ कार्यपालिका, गाउँसभा र गाउँपालिका अन्तरगतका निकायहरुको कार्यालय सञ्चालन तथा कर्मचारीहरुको तलब तथा सुविधा र विषयगत क्षेत्रमा हुने चालू प्रकृतिका कार्यक्रमहरु लगाएतका खर्च व्यवस्थापनको लागि कूल रु. २८ करोड ८४ लाख (कूल व्ययको ५२.७० प्रतिशत) चालू खर्च र विभिन्न विकास निर्माण सम्बन्धी कार्यको लागि कूल रु. २५ करोड ८८ लाख (कूल व्ययको ४७.३० प्रतिशत) पूँजीगत तर्फ विनियोजन गरिएको छ । अब म यस बजेटले गरेका प्रमुख व्यवस्थाहरुको संक्षिप्त विवरण पेश गर्न चाहन्छु ।

संघीयता कार्यान्वयन र स्थानीय तहको सशक्तिकरण

१२. राक्सिराड गाउँपालिका तथा वडा कार्यालयहरु, संघीय सरकारद्वारा स्थानीय तहमा हस्तान्तरण भई आउने कार्यालयहरु तथा कार्यक्रमहरुबाट हुने सेवा प्रवाहमा बाधा नपर्ने गरी उचित व्यवस्थापन गर्ने व्यवस्था मिलाइएको छ । सूचना प्रविधिमा आधारित व्यक्तिगत घटना दर्ता, कर्मचारीहरुको व्यक्तिगत विवरण लगायत सरकारी निकायहरुबाट प्रवाह हुने सूचनामा नागरिकको पहुँच विस्तार गर्न सूचना प्रविधिको प्रयोग गर्ने र कार्यालयको तथ्यांकहरु डिजिटल भण्डारण गर्ने व्यवस्था मिलाइएको छ ।
१३. संघीय सरकारबाट हस्तान्तरण भई आउने निकाय एवं कर्मचारीको व्यवस्थापन, कार्यालयका आवश्यक सामग्रीहरुको व्यवस्थापन हुने र गाउँपालिकाबाट नै नागरिकलाई सेवा प्रवाह गरी **“प्रभावकारी जननिर्वाचित स्थानीय सरकार”** लाई सफल बनाउन आवश्यक व्यवस्था मिलाइएको छ । यसका लागि समेत उचित बजेटको व्यवस्था गरिएको छ ।
१४. स्थानीय सेवा तर्फका कर्मचारीको तलब सुविधा मासिक २०००। दरले वृद्धि गरेको छु । साथै, कर्मचारीको काम प्रति प्रोत्साहन गर्न कर्मचारी भ्रमण काजको लागि आवश्यक बजेटको व्यवस्था गरिएको छ ।
१५. संघीय व्यवस्था अनुकूल संगठन तथा कर्मचारीको क्षमता विकास गर्नुपर्ने हुन्छ । सबै कर्मचारीलाई आधुनिक प्रविधिमैत्री बनाई सेवा प्रवाहमा प्रभावकारीता ल्याउनका लागि कर्मचारीको लागि तालिमको व्यवस्था मिलाइएको छ ।
१६. स्थानीय नागरिकलाई सूचित गरी पारदर्शिता प्रवर्द्धन गर्न चालू वर्षमा सञ्चालन भएका रेडियो कार्यक्रमहरुलाई निरन्तरता दिई स्थानीय अवसरहरुलाई उजागर समेत गर्न गाउँपालिकामा सामुदायिक स्तरमा स्थापना हुने एफ.एम.लाई लागत साभेदारीमा सञ्चालन हुने गरी अनुदान दिने व्यवस्था मिलाएको छु ।
१७. सुशासन तथा संस्थागत क्षमता विकासको लागि रु. ४३ लाख बजेट विनियोजन गरेको छु ।

स्थानीय गौरवका आयोजना तथा कार्यक्रम

१८. वोटवारी-परेवाभिर सडक स्तरोन्नती, चेपाङ्ग संग्राहलय तथा कोशेली घर, गाउँ कार्यपालिकाको केन्द्रीय प्रशासनिक भवन, खाद्य सुरक्षा बैंक स्थापना, वाली विज्ञान अध्ययनपन अनुदान, समुदायस्तरबाट स्थापना तथा सञ्चालित एफ.एम. लाई सञ्चालन अनुदान साभेदारी, विपन्न परिवारको खरको छाना विस्थापन कार्यक्रम, चेपाङ्गलाई विजुली, वोटवारी सरिखेत पक्क पुल निर्माण जस्ता स्थानीय गौरवका आयोजना तथा कार्यक्रमहरूको लागि रु. ६ करोड ४५ लाख बजेट विनियोजन गरेको छु ।

कृषि, पशु तथा पंक्षी

१९. राक्सिराड गाउँपालिका कृषि उत्पादनको लागि पर्याप्त सम्भावना भएको गाउँपािका भएकोले कृषि उत्पादन वृद्धि गर्न आवश्यक व्यवस्था मिलाएको छु । कृषि पेशामा युवा पुस्तालाई आकर्षित गर्न अध्यक्ष किसान लगानी कोषको लागि आवश्यक बजेट व्यवस्था गरेको छु ।
२०. कोरोना भाइरसको कारण बढेको बेरोजगारी समस्यालाई सम्बोधन गर्न परम्परागत कृषि तथा पशु पालन व्यवसायलाई अधुनिकीरण, बैज्ञानिकीकरण र व्यवसायीकरण गर्न आवश्यक बजेट व्यवस्था गरेको छु ।
२१. उन्नत जातका पशु तथा गोठ सुधार गरी आय आर्जन वृद्धि गर्न नश्ल सुधार तथा गोठ सुधारका कार्यक्रम, पशु तथा वाली वीमा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न प्रस्ताव गरेको छु ।

सहकारी, उद्यम तथा रोजगारी

२२. सहकारी र सहकारीका सदस्याहरूको क्षमता विकासका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्दै महिला सहकारीहरूको लागि स्थानीय श्रोत परिचालन तथा उद्यम विकाससम्बन्धी तालीमका कार्यक्रमहरू प्रस्ताव गरेको छु ।
२३. युवा वर्गको सीप र क्षमता अभिवृद्धिका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरी स्वरोजगार बनाउन अध्यक्ष रोजगार प्रवर्द्धन कार्यक्रम सञ्चालन गर्न आवश्यक बजेट प्रस्ताव गरेको छु ।
२४. उल्लेखित कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्न आर्थिक विकासको क्षेत्रमा रु. १ करोड २४ लाख बजेट विनियोजन गरेको छु ।

शिक्षा तथा खेलकुद

२५. राक्सिराड गाउँपालिकाको शिक्षा क्षेत्रमा व्यापक सुधार गर्न विद्यालय क्षेत्र विकास कार्यक्रम अन्तरगत विभिन्न योजनाहरू तर्जुमा गरिएको छ । वाल विवाहलाई न्यूनीकरण गर्दै विद्यालय

शिक्षा प्रतिको आकर्षण बढाउन चेपाङ्ग छात्रावृत्ति कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिदै बुहारी छात्रावृत्ति कार्यक्रम कार्यान्वयनको लागि आवश्यक बजेट व्यवस्था गरेको छु ।

२६. सीपयुक्त जनशक्ति उत्पादन गर्नको लागि सूर्योदय मा.वि. मा प्रविधिक विषय अन्तर्गतको वाली विज्ञान अध्ययन, अध्यापन गराउने व्यवस्था मिलाएको छु । यसको लागि रु.२०,००,०००। बजेट विनियोजन गरेको छु ।
२७. गाउँपालिका क्षेत्रभित्र सञ्चालित एकमात्र १०+२ विद्यालयको शैक्षिक सुधारको लागि आवश्यक बजेट व्यवस्था गरेको छु । साथै, दलित समुदायको बालबालिकालाई शिक्षाप्रति आकर्षित गर्न दलित उच्च शिक्षा प्रोत्सान कार्यक्रम कार्यान्वयन गरिनेछ ।
२८. अविभावक विहीन असहाय बालबालिकाको शैक्षिक विकासको लागि असहाय विद्यार्थी निशुल्क शिक्षा कार्यक्रम प्रस्ताव गरेको छु ।
२९. खेल खेलौं स्वास्थ्य रहौं भन्ने मान्यता अनुरूप युवाहरुलाई खेलको माध्यमबाट मानसिक र शारीरिक रुपमा स्वास्थ्य बनाउन युवा तथा खेलकुदको क्षेत्रमा आवश्यक बजेट प्रस्ताव गरेको छु ।

स्वास्थ्य

३०. आम राक्सिराडवासीलाई स्वास्थ्य सेवामा सहज पहुँच सुनिश्चित गर्न प्रत्येक वडाबाट नियमित आधारभूत स्वास्थ्य सेवा प्रवाह गर्ने व्यवस्था मिलाएको छु । साथै, महिलाहरुको प्रजनन् स्वास्थ्य सम्बन्धी समस्या, वृद्धवृद्धाको दीर्घ रोग न्यूनीकरण लगायतका स्वास्थ्य समस्या समाधान गर्न एकिकृत स्वास्थ्य शिविरहरु सञ्चालन गर्न प्रस्ताव गरेको छु ।
३१. विपन्न चेपाङ्ग समुदायको महिलामा अशिक्षा र गरिवीका कारण देखिएको कुपोषण तथा मातृ शिशु मृत्युदर न्यूनीकरण गर्न सुत्केरी आमा पोषिलो खाना कार्यक्रम लाई निरन्तरता दिएको छु ।
३२. स्वास्थ्य सचेतना अभिवृद्धि गर्न प्रत्येक वडामा सामाजिक व्यवहार सुधार कार्यक्रम सञ्चालन गर्न आवश्यक बजेट व्यवस्था गरेको छु ।
३३. समाजमा धरोहरको रुपमा रहेका ज्येष्ठ नागरिकहरुप्रति सम्मान प्रकट गर्न आमा वाउ वचाउ कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिएको छु ।

खानेपानी

३४. खानेपानीको अभाव भएका क्षेत्रहरुमा शुद्ध खानेपानीको सुव्यवस्था गर्दै शहरोन्मुख क्षेत्रमा एक घर एक धाराको कार्यक्रम संघीय सरकार तथा प्रदेश सरकारसँगको साभेदारीमा कार्यान्वयन गर्न आवश्यक बजेट प्रस्ताव गरेको छु ।

लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण

३५. महिला, आदिवासी तथा जनजाती, अल्पसंख्यक र फरक क्षमता भएका नागरिकहरुको सशक्तिकरण र जीवन निर्वाहका लागि आवश्यक कार्यक्रम कार्यान्वयनको लागि प्रस्ताव गरेको छु ।
३६. जातीय संस्कृति संरक्षण तथा प्रवर्द्धन गर्ने उद्देश्यका साथ चेपाङ्ग संग्राहलय तथा कोशेली घर निर्माण गर्न रु. एक करोड बजेट व्यवस्था गरेको छु । साथै, स्थानीय दलित तथा जनजातिको परम्परागत पेशा, व्यवसायलाई संरक्षण र प्रवर्द्धन गर्दै आधुनिकीकरण गर्न आवश्यक कार्यक्रमहरु प्रस्ताव गरेको छु ।
३७. ज्येष्ठ नागरिकहरुको अनुभव र ज्ञानलाई सम्मान गर्न ज्येष्ठ नागरिक सम्मान कार्यक्रम सञ्चालन गर्न आवश्यक बजेट व्यवस्था गरेको छु ।
३८. सामाजिक विकास अन्तर्गतका उल्लेखित कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्न रु. ४ करोड ४ लाख बजेट प्रस्ताव गरेको छु ।

भवन तथा सहरी विकास

३९. संघीय सरकारसँगको साभेदारीमा गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालयको केन्द्रीय प्रशासनिक भवन निर्माण गर्न रु. १ करोड बजेट व्यवस्था गरेको छु ।

स्थानीय सडक तथा विद्युतीकरण

४०. “एक वडा एक मुल सडक” को अवधारणा अनुरूप सडक निर्माणमा ठूला लगानीहरुलाई प्राथमिकता दिदै सडकलाई स्तरोन्नती गर्ने प्रयास गरिएको छ । साथै राक्सिराड गाउँपालिका क्षेत्रका बस्ती बस्तीलाई सडक सञ्जालले जोड्ने ध्येयका साथ सडक निर्माण तथा स्तरोन्नतीलाई प्राथमिकता तोकी सडक निर्माण तथा स्तरोन्नतीमा आवश्यक रकम विनियोजन गरेको छु ।
४१. मकवानपुर जिल्लाको दुर्गम यस गाउँपालिकामा बिजुलीको व्यवस्था गरी उच्चम व्यवसाय प्रवर्द्धन गर्न चेपाङ्गलाई बिजुली कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न आवश्यक बजेट विनियोजन गरेको छु ।
४२. उल्लेखित कार्यक्रमहरु मार्फत पूर्वाधार क्षेत्रको विकास गर्न रु. ११ करोड बजेट प्रस्ताव गरेको छु ।

विपद् व्यवस्थापन

४३. बढ्दै गएको कोभिड १९ (कोरोना भाइरस) को संक्रमणलाई नियन्त्रण तथा रोकथाम गरी यस भाइरसको संक्रमणबाट राक्सिराङ्गवासीलाई जोगाउन कोभिड अस्पताललाई सञ्चालनमा

ल्याइएको छ । राक्सिराड गाउँपालिकामा मेडिकल अधिकृतसहितको अस्पताल सञ्चालन गर्न ६५ लाख बजेट विनियोजन गरेको छु ।

४४. विपद् जोखिमको दृष्टिकोणबाट अति जोखिममा रहेका यस गाउँपालिकावासीलाई विपद् जोखिमको अवस्थामा तत्काल उद्धार गर्न प्रत्येक वडामा खोज तथा उद्धारका सामाग्रीहरु जोहो गर्ने व्यवस्था मिलाएको छु । विपद् व्यवस्थापन कोषमा रु. १ करोड राख्न प्रस्ताव गरेको छु ।
४५. वन, वातावरण तथा वनजन्य जीवजन्तुको संरक्षण, संवर्द्धन गर्दै **हरित सडक**को माध्यमबाट राक्सिराड गाउँपालिकालाई **हरित गाउँपालिका**को रुपमा स्थापित गर्न आवश्यक कार्यक्रमहरु प्रस्ताव गरेको छु ।
४६. एकल महिला, अपांगता भएका व्यक्ति तथा विपन्न परिवारहरुलाई आगलागिको सम्भावित जोखिमबाट बचाउन खरको छाना प्रतिस्थापन कार्यक्रमको लागि २५ लाख बजेट विनियोजन गरेको छु ।
४७. उल्लेखित कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्न वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापनको क्षेत्रमा **रु. १ करोड ३१ लाख** बजेट प्रस्ताव गरेको छु ।

श्रीमान् अध्यक्ष महोदय,

उपरोक्त कार्यक्रमका अतिरिक्त राक्सिराड गाउँपालिकाका विकासका आवश्यकतालाई पूर्ती गर्न विभिन्न विकासका योजनाहरु तर्जुमा गरी लागू गरिएको छ । उल्लेखित कार्यक्रमहरु सञ्चालनको लागि संघीय सरकारबाट प्राप्त वित्तिय अनुदान मात्र प्रयाप्त नहुने हुँदा गाउँपालिकाले आफ्नो आन्तरिक श्रोतको समेत परिचालन गर्नुपर्ने हुन्छ । यसका लागि राजश्व प्रणालीमा व्यापक सुधार गर्ने प्रयास गरिएको छ । राजश्व प्रणालीमा गरिएका सुधारहरुको विवरण प्रस्तुत गर्न चाहन्छु ।

४८. परम्परागत मालपोत कर तथा घरजग्गा करलाई आधुनिकीकरण गर्दै शहरोन्मुख क्षेत्रहरुमा बैज्ञानिक सम्पत्ति कर लागू गर्न प्रस्ताव गरिएको छ । गरिब तथा किसानले कम कर र धनी व्यक्तिले बढी कर तिर्ने गरी सम्पत्तिकर मार्फत आन्तरिक राजश्व परिचालनलाई सुदृढीकरण गर्ने व्यवस्था मिलाएको छु ।
४९. राक्सिराड गाउँपालिका क्षेत्र भित्र दर्ता भई सञ्चालनमा आएका व्यवसायहरुलाई आवश्यक सहयोग गरी व्यवसाय करको माध्यमबाट व्यवस्थापन र नियमन गर्दै लगिनेछ । यसका लागि विभिन्न व्यवसायमा फरक-फरक दरको व्यवसाय कर प्रस्ताव गरिएको छ ।

५०. कोरोना भाइरसको संक्रमणको कारण गाउँपालिका क्षेत्र भित्र चालु आर्थिक वर्षमा लगाइएको कर, शुल्क तथा दस्तुरमा वृद्धि नगरी सबै वडा कार्यालयहरुबाट एकै दरमा शुल्क उठाउने व्यवस्था मिलाइएको छ ।
५१. गाउँपालिकाबाट लिइने कर तथा गैर कर राजश्वका दरहरु निर्धारण गर्दा करदाताले कर तिर्न सक्ने क्षमता, उपयुक्तता, करको असुली जस्ता विषयलाई ध्यान दिइएको छ ।

श्रद्धेय अध्यक्ष महोदय,

अन्त्यमा, राक्सिराङ गाउँपालिकाको आर्थिक वर्ष २०७८/०७९ को वार्षिक कार्यक्रम तथा राजश्व र व्ययको अनुमान (बजेट) यस गरिमामय गाउँ सभामा प्रस्तुत गर्ने जिम्मेवारी प्रदान गर्नुभएकोमा गाउँपालिका अध्यक्षज्यू एवं गाउँ कार्यपालिका प्रति धन्यवाद दिंदै यस गरिमामय गाउँ सभामा सहभागी हुने सबै गाउँ सभा सदस्यज्यूहरु प्रति सादर धन्यवाद व्यक्त गर्न चाहन्छु । धन्यवाद, नमस्कार ।

प्रशुतकर्ता
राजकुमार मल्ल
अध्यक्ष